

Bratthuset torp	under Torbjörnhult, Krogsered	Torbjörnhults fjärding
Fmis:	Koordinater: Y1328991 X6333780 WGS84 57,098408 12,983385	No 37

Beskrivning:

Bratthuset, torp under Torbjörnhult 1:7

Sid 308 i Krogsereboken.

Här finns rejäla grunder kvar. Platsen har vårdats och hållits öppen av markägaren.

Detta torp var ett av de större och bättre torpen i socknen, känt från slutet av 1600-talet. Det låg i utmarken till hemmansdel 2, vackert beläget i ett lövskogsområde vid foten av ett brant berg, Bratta berg, och med hagmark och sjön Brattagölen nedanför stugan. Husen är rivna men kvar finns rester av en husgrund och en jordkällare med fint lagda stenar. Platsen hålls öppen och vårdas idag av stamfastighetens ägare.

1687 bodde här Anders Svensson med hustrun Elin. Anders avled 1693 och Elin 1705.

Bengt Persson f 1623 med hustrun Margareta Persdotter f 1631 flyttade hit från hemmansdel 1 här i Torbjörnhult omkring 1694.

Bengt Persson avled här 22/4 1700. Margareta avled 6/1 1719.

Soldaten Lasse Gottlar (kallas Gottbarn ibland) bodde här 1697 - 1700. Han flyttade till Borås. Troligen var Lasse son till Bengt och Margareta.

Soldaten Anders Knutsson-Låndgillt bodde här 1697 - 1700.

Per Andersson f 1650 med hustrun Karin Olofsdotter f 1643 flyttade hit 1702. Troligen hade de söner:

- Anders, g 1/1 1708 med änkan Kerstin Mårtensdotter från Skallekulla, bosatta där
- Mårten f 1674, g 20/5 1730 med Ingerd Arvidsdotter från Slätthult No2 Lilla, bosatta här

I Årstad härads dombok kan man läsa om en stöld på Bratthuset 1723:

13/5 1723: Lars Mårtensson i Forshult 38 år gammal var instämd för en stöld natten mellan 5 och 6 november 1722 hos torparen Per Andersson på Bratthuset medelst ett kokreaturs borttagande. Målsägarens hustru Karin Olofsdotter representerade mannen Per som var gammal och sjuk. Lars nekade till stölden. Käranden inkallade vittnen i form av Mårten Persson i Torbjörnhult, Olof Olofsson i Yttra Forshult, Anders Torsson i Givhult, hustrun Ragnhild Bengtsdotter i Lund, Anders Olofsson i Talgsjö och Gudmund Larsson i Abborrakull. Vittnena berättade att de såsom grannar blivit ombedda av hustrun att hjälpa till att leta efter kon. Efter mycket letande hade de funnit henne bunden på Forshults marker i en grandunge. De hade hittat spår från kon och fram till 50 steg från Forshult gårdar. De beslöt då att besöka de tre

Bratthuset torp	under Torbjörnhult, Krogsered	Torbjörnhults fjärding
Fmis:	Koordinater: Y1328991 X6333780 WGS84 57,098408 12,983385	No 37

åborna i Forshult. De berättade vidare att när de kom till Lars Mårtenssons stuga stod där ett par skor som var alldeles leriga. Dessa visade sig passa både på längden och bredden i de fotavtryck de funnit vid den bundna kon.

För att bevisa att det var Lars Mårtenssons rep som kon var bunden med hade käranden låtit inkalla Lars Bengtsson och Nils Olofsson i Forshult vilka utan att något jäv mot dem framfördes avlade den vanliga sanningseden. De intygade att förra sommaren hade Lars Mårtensson haft uti sin höloge ett sådant utav fiskenot sammansatt rep. Dessutom hade Lars nyligen uppvisat detta rep för ett av vittnena. Rätten lade nu fram alla bevisen och bad Lars Mårtensson bestyrka sin oskuld under ed vid nästa ting.

Den 14/10 1723 var saken uppe igen. Lars Mårtensson svor sig fri efter ed och frikändes därmed.

Karin avled 21/11 1725.

Per gifte om sig 9/11 1726 med Anna Persdotter. Per Andersson avled 31/3 1734.

Ingerd Svensdotter f 1655 avled här 2/3 1718.

Sonen Mårten Persson ovan gifte sig med änkan Ingerd Arvidsdotter f 1678 i Slätthult No2 Lilla. Mårten Persson avled 19/4 1752 av rödsot. Ingerd flyttade tillbaks till Slätthult No2 Lilla och avled där 7/3 1756 av ålderdom.

Gamla pigan Börta Arvidsdotter f 1690 avled här 17/1 1742.

Från Greppered kom 1752 Daniel Jonasson f 1702 med hustrun Britta Svensdotter f 1708. Barn:

- Kerstin f 1732 (möjligen f 23/3 1731 i Knavrabo i Burseryd), hade tjänstgjort på Vastad i Eftra, g i Drängsered 7/6 1756 med Nils Bengtsson från Tränshult Yttre i Drängsered, bosatta här
- Britta barnafödd i Småland

Daniel Jonasson avled 12/1 1783 av bröstsjuka. Britta avled 5/10 1783 av ålderdomssvagheter.

Pigan Anna Eriksson f 1723 i Kind gifte sig 18/2 1770 med änklungen Petter Persson-Svanman från Forshult i Gunnarp och flyttade dit.

Här bodde också dottern Kerstins dotter, Bengta Nilsson f 16/7 1756 i Tränshult i Drängsered. Hon tog hand om sina morföräldrar och enligt MTL var det hon som stod för torpet från 1773. Bengta gifte sig 26/12 1783 med Anders Jönsson f 13/11 1756 i Rösarp 2:4 Övre i Kalv och de övertog torpet. Barn:

Bratthuset torp	under Torbjörnhult, Krogsered	Torbjörnhults fjärding
Fmis:	Koordinater: Y1328991 X6333780 WGS84 57,098408 12,983385	No 37

- Daniel f 11/11 1784
- Bengt f 17/5 1787, V: Christian Mårtensson i Abborrakull, g i Gällared 22/8 1820 med änkan Pernilla Andersdotter från Skärshult i Gällared, bosatta där
- Sven f 7/6 1790, V: Lars Mårtensson i Abborrakull

Bengta avled 3/6 1791 av vattusot och Anders gifte om sig 8/6 1793 med Christina Larsdotter f 17/12 1771 i Sandsered i Drängsered. Deras barn:

- Bengta f 27/6 1795, g 14/8 1820 med Sven Andersson från Bäckarp i Gällared, bosatta i Joarsbo i Gunnarp
- Lars f 2/9 1797
- Christian f 2/12 1802
- Anna Johanna f 16/1 1806, d

Familjen flyttade till Joarsbo i Gunnarp 1809.

Från Åparp kom 1809 änkan Anna Nilsson f 21/1 1775 i Bästhus i Drängsered med barnen:

- Anna Erlandsdotter f 20/12 1797 i Åparp (ej i FB), g 28/6 1829 med Anders Larsson från Skog, bosatta där
- Nils Erlandsson f 8/6 1802 i Åparp

Hon gifte sig 30/12 1810 med Bengt Olofsson f 30/10 1774 i Tovared i Kinnared och familjen flyttade till Hultet under Årnahylte i Gunnarp 1811.

Under några år brukades därefter torpet av åbo på stamfastigheten.

1815 kom från backstugan under Torbjörnhult Anders Bengtsson f 21/5 1767 på Bengtsingatorpet under Skeppshult i Mårdaklev med hustrun Anna Elisabeth Mårtensdotter f 21/10 1782. Hustruns barn UÄ:

- Johanna Catrina (kallas senare Andersdotter) f 2/2 1811 i Gunnarp (plats angavs ej), (som fader angavs drängen Lars Andersson på stugan vid Gökhuset), g x/12 1852 med Nils Andersson-Kämpe, bosatta i Långhult No3 Yttre

Gemensamma barn:

- Anna Britta f 1/12 1815 här, fick UÄ barn på Skogen under Torbjörnhult och i Långhult, g 3/3 1855 med Johannes Persson på Dungatorpet i Kinnared

Bratthuset torp	under Torbjörnhult, Krogsered	Torbjörnhults fjärding
Fmis:	Koordinater: Y1328991 X6333780 WGS84 57,098408 12,983385	No 37

- Johanna Katarina f 14/9 1823, g med Johannes Christiansson-Appel, senare bosatta på Sjöholmen under Esered No1 Yttre i Gunnarp

Familjen flyttade till backstugan Skogen under Torbjörnhult 1825.

Från Barshults torp kom 1818 Bengt Persson f 29/2 1779 (Bengt Persson f 22/9 1779 på torpet vid Vattsgård i Alfshög) och hustrun Christina Eliasdatter f 18/4 1781 i Månsabo. Barn:

- Petrus f 19/4 1805 i Månsabo, till Getinge 1821
- Gudmund f 12/9 1806 i Månsabo, till Tångabo
- Ingrid f 3/4 1808 i Månsabo, d 4/5 1820 av bröstfeber på Lilla Böket under Greppered
- Bengt Magnus f 12/2 1816 på Barshults torp
- Maria f 23/12 1818 här, "*Döva Marja*", bosatt på Lilla Böket under Greppered med UÅ barn

Familjen flyttade först till Ulabergs hus och sedan till Lilla Böket under Greppered 1820.

Nästa familj på Bratthuset blev torparen Bertil Bengtsson f 21/7 1799 i Djuparp No2 Håla i Gunnarp med hustrun Johanna Arvidsdatter f 2/9 1805 i Domakull No1 i Södra Hestra, vigda i Gällared 7/4 1828. Barn:

- Johan Aron f 16/1 1829, g med Christina Larsdatter från Perstorp i Slöinge, bosatta på hemmansdel 1 i Torbjörnhult
- Johanna Kristina f 21/5 1831, g 6/12 1870 med änklungen Johannes Bertilsson i Århult Övre, bosatta där
- Peter Magnus Alexander f 23/1 1834, g x/x 1858 med Anna Kristina Erlandsdatter från Yered No3 Backen, bosatta där
- Bengt Karl f 17/8 1836, g i Drängsered 26/12 1857 med Anna Beata Karlsdatter från Stensered i Drängsered, senare bosatta här
- Karl Gustaf f 15/9 1839
- Andreas August f 8/1 1842 d 11/4 1858 av förkylning
- Beata Sofia f 28/4 1844
- Juliana Karolina f 2/3 1847, till Vapnö
- Lars Ander f 8/12 1849
- Mårten Theodor f 7/3 1853 d 9/11 1854 av förkylning
- Emil Theodor f 27/8 1855 d 29/12 1855 av mässling

Bratthuset torp	under Torbjörnhult, Krogsered	Torbjörnhults fjärding
Fmis:	Koordinater: Y1328991 X6333780 WGS84 57,098408 12,983385	No 37

Bertil Bengtsson dog 17/5 1874 av ålderdom. Hustrun Johanna Arvidsdotter bodde kvar här som inhysesshjon.

1864 övertogs torpet av sonen Bengt Karl Bertilsson och hans hustru Anna Beata Karlsdotter f 8/4 1832 i Axet i Drängsered. Barn:

- Emma Josefina f 20/2 1858 i Stensered, Drängsered
- Johanna f 23/9 1859 på Klinten under Stensered i Drängsered, se nedan
- Thilda Beata f 30/8 1861 i Kronoslätt i Kinnared
- Anders Johan f 12/11 1863 i Kinnared
- Inga Karolina f 1/5 1866 här, g 22/5 1886 med Per August Gabrielsson, maken åkte till USA men när han återvände bosatte de sig i Givhult No2 Stora
- August f 5/1 1869

Hustrun Anna Beata Karlsdotter dog 23/2 1878 i lungсот.

Dottern Johanna Bengtsdotter fick här UÄ dottern:

- Beata Josefina f 20/1 1887 här d 3/2 1887

Bengt Karl Bertilsson gifte om sig 14/12 1879 med Eva Eliasdatter f 18/11 1838 på Norra Böjeryds torp i Gryteryd. Eva kom närmast från gästgivaregården i Krogsered No2 Yttre, där hon varit piga. Deras barn:

- Johan Albin f 10/10 1880 här, g 22/6 1929 med Augusta Albertina Potentia Karlsson från Strättebo 1:5 i Gunnarp, bosatta i Ulabo 1:23 Alfredshem i Gunnarp

Hustrun Eva dog 27/7 1890 och Bengt Karl gifte om sig för tredje gången 21/9 1891 i Gunnarp, nu med Lena Kristina Kaspersdotter f 14/6 1848 i Hult No1 Yttre i Gunnarp.

Bengt Karl Bertilsson dog 1924 och han blev den siste torparen här. Hustrun Lena Kristina och sonen Johan Albin från Bengt Karls andra äktenskap flyttade 1924 till Gunnarp.

Många år har gått sedan torpen lades ner i våra trakter. Eftersom torparna dog var det inga efterträdare som tog över efter föräldrarnas slitsamma arbeten. En del av torpen friköptes och kom att utgöra mindre hemmansdelar. Krogsered hör till de trakter som haft ett flertal torp inom sina gränser. Vid sekelskiftet fanns det fortfarande ett 20 tal torp, som användes av

Bratthuset torp	under Torbjörnhult, Krogsered	Torbjörnhults fjärding
Fmis:	Koordinater:Y1328991 X6333780 WGS84 57,098408 12,983385	No 37

torpare. De försvann dock en efter en. År 1924 lades det sista torpet ned. Bratthuset under Torbjörnhult, då den siste torparen Bengt Carl avled.

Av Joakim Dannegren.

Torpets namn kom troligast från det intill liggande branta berget. Detta som var skogbeväxt, övervägande med bokskog, utgjorde en mycket vacker bakgrund till torpet. Torparen i Bratthuset kallades för "BRATTEN", som kom från torpets namn. Bertilsson var född 1836 i Bratthuset där hans far Bertil Bengtsson var torpare. Han hade arbetat som dräng hos Bengt Johansson i Torbjörnhult innan han övertog Bratthuset som torpare. Som vanligt på den tiden fick Bengt Carl tidigt göra skäl för sig. Ett nästan obligatoriskt jobb för landsbygdens barn var att vakta kreaturen åt bönderna i de milslånga skogarna. För den lilla "BRATTAPÅGEN" blev det även så. 1864 tillträdde Bengt Carl Bratthuset efter sin far. Han kom som torpare bruka torpet i 60 år. Det blev en tid full av arbete. Men att leva av vad torpet gav gick ändå inte. Det blev med tiden flera munnar att mätta. Bertilsson såväl som andra från bygden blev järnvägsrallare i Östergötland och Södermanland. När järnvägsarbetet tog slut då fick man försöka med andra jobb som fanns. Bertilsson hade under sin rallartid sysslat med olika slags stenarbeten. Ett av dem var att göra en trappuppgång till den gamla kyrkan. Det var år 1881, men man kan ännu i dag konstatera att det utfördes med omsorg. En annan sak som bedrevs i bygden av flera personer, var handel med kreatur. Bertilsson kom också att ägna sig åt det fenomen. Bratthuset räknades till det bästa torpet i socknen. Torpet innehöll omkring 5 tunnland åker, en stor del av detta odlades av Bertilsson.

Det gamla torpet lades ner vid den siste torparens bortgång. Bengt Carl avled i mars 1924. Jordfästningen ägde rum söndagen den 16 mars. Natten till den 17 mars, alltså några timmar efter, eldhärjades Krogsereds kyrka.

Av John Larsson i Forshult om Bratthuset i Hallands Nyheter 19/12 1964.